

HADRİANAPOLİS SAVAŞI ÖNCESİ DURUM VE SAVAŞA GİDEN SÜREÇ THE SITUATION BEFORE HADRIANAPOLIS WAR AND THE PROCESS GOING TO WAR

Mert KOZAN*

Öz

Hadrianapolis Savaşı tarihte pek çok savaş gibi Roma tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu savaşın diğer savaşlardan bir farkı da mevcuttur. Genellikle tarihte vuku bulmuş büyük savaşlar iki tarafı ilgilendirir; daha iyimser bir bakışla iki tarafın komşularını da ilgilendirir. Ancak Hadrianapolis savaşı bütün bir coğrafyanın şekillenmesinin yanında Romalıların yaklaşık yedi asırdır kullandıkları ordu sistemlerinin köklü bir dönüşüme girmesine neden olmuştur. İşte bu önemli savaşın yarattığı koşulları incelemek en az bu savaşı anlamak kadar önemlidir. Hadrianapolis Savaşı öncesi koşulları incelemek, hem Got toplumu açısından hem de Roma İmparatorluğu açısından devri incelemek anlamına gelecektir. Got toplumu açısından üzerinde duracağımız husus yeni yerleştikleri bu topraklarda yaşadıkları ve bu yaşadıklarının Roma İmparatorluğu'na yansımaları olacaktır. İmparatorluk açısından ise Hadrianapolis savaşı öncesi dönem belirsizliklerle dolu bir süreci ifade etmektedir. Bir yandan kuzeyden gelen haberler bir yandan da hem doğuda hem de batıda süren savaşlarla uğraşmaktadır. İmparatorluğun bu savaşlar neticesinde kaynakları neredeyse tükenme noktasına gelmiş; aynı zamanda önemli bir nüfus kaybı yaşamışlardır. Pek çok verimli arazi insan gücü olmadığından atıl durumda bulunmaktadır. Ayrıca kuzeyde gelişen bu yeni ve daha önce hiç görmedikleri gelişmeler beraberinde yaşanacak büyük göç olgusunu da yanında getirecektir. Buna karşın İmparatorluk bu büyük olaylara adeta hazırlıksız yakalanacak ve olaylar içerisinde çökülecek gelişmelere yol açacaktır.

Makalemizdeki temel amaç bu savaşı yaratan nedenlere değinmek olacaktır. Bunun yanında Hadrianapolis Savaşı öncesi gerçekleşen "söğütler" savaşı incelenecek ve sonuçları değerlendirilecektir. Ancak bu sonuçları anlayabilmemiz için önceki koşulları ortaya koymamız ve bu savaşa neden olan gelişmelere değinmemiz doğru bir yaklaşım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gotlar, Roma İmparatorluğu, Hadrianapolis.

Abstract

The Battle of Hadrianapolis has an important place in Roman history, like many wars in history. However, this war is also different from other wars. The big battles that usually happened in history are of two sides; It also concerns the neighbors of the two sides with a more optimistic view. However, the Hadrianapolis war led to the formation of a whole geography, as well as a radical transformation of the army systems used by the Romans for about seven centuries. It is at least as important to understand the conditions of this important war as it is to understand this war. Examining the conditions before the Battle of Hadrianapolis will mean examining both gothic society and the Roman Empire. We will overcome this in terms of gut society, and they will be the reflections of the Roman Empire that they lived in these new lands. In terms of empire, the pre-war period of Hadrianapolis is a period full of uncertainties. On the one hand news from the north, on the other hand, both western and eastern wars are engaged in wars. As a result of these wars the empire has almost reached the point of extinction; At the same time they suffered a significant loss of population. Many fertile land is idle because it is not human power. In addition, the new developments in the north and the developments they have never seen before will bring with them the great migration that will be experienced. The Empire, on the other hand, will be almost unprepared for these big events and will lead to developments that can not escape from the events.

The main purpose of our writings will be to touch upon the causes of this war. In addition, the "willow" war that took place before the Battle of Hadrianapolis will be examined and its results evaluated. However, in order to understand these conclusions we need to establish the previous conditions and not to mention the developments leading to this war.

Keywords: Goths, Roman Empire, Hadrianapolis.

Giriş

Roma İmparatorluğunun IV. yüzyılın sonlarında ilgilenmek zorunda olduğu temel meselelerden bir tanesi Gotlardı. Gotlar miladın başında Baltık Denizi'nin kıyılarında ikamet etmekteyken; II. yüzyılın sonlarında Güney Rusya ve Ukrayna'nın iç bölgelerine göç etmeye başlamışlardır. Bugün bu göçün sebebi halen net olarak ortaya konabilmiş değildir. Bu nedenle bu göç meselesi ile ilgili yapılacak bütün çıkarımlar iyimser bir tahmin olmaktan öteye gidemeyecektir. Geç dönem Romalı yazarlar Gotları yerleştikleri yere çabuk uyum sağlayabilen bir kavim olarak tanımlamış ve bununla da kalmamış aynı zamanda bu konuyla ilgili detaylı örnekler vermişlerdir (Marcellianus, 2004: XXXI; Cassiodorus, 1961: 109; Thaumaturgos, 1852: 1032; Grousset, 2011: 89); Karadeniz'in kuzeyine yerleşmeleri konusunda detaylı bilgiler vermişlerdir (Marcellianus, 2004: XXXI). Buraya yerleşen Gotlar Olbia'da yerleşik olan ve Grek-Roma kültürünü

* Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Ortaçağ Tarihi, Öğretim Üyesi.

bünyesinde yoğun bir şekilde hisseden insanlar vasıtasıyla bu yüksek medeniyet seviyesi ile yakından temasa geçmişlerdir (Burns, 1984: 23; Wolfram, 1990: 51; Frolova&Ireland, 1979: 34). Olbia kenti tarihin önemli bir bölümünde Yunan Kolonisi olarak kalmış ve yaklaşık olarak İ.Ö IV. Yüzyıldan itibaren yüksek bir medeniyet seviyesi ile diğer Kırım bölgesinde şehirlerden fark arz etmekteydi (Burns, 1984:23; Wolfram, 1990: 51; Santangelo, 2004: 664-665). Bunun haricinde burada Azak Denizi'nin iki yakasında varlığını sürdüren Bosporos Krallığı ve pek çok farklı kavimlerle temasa geçtiler. Bunun yanında Tuna Nehri'nin hemen ötesinde de Roma kültürü ile temasa geçtiler. Dolayısıyla Gotlar bu açıdan diğer Germen kavimlerinden ayrılmaktadırlar. Diğer Germen kavimlerine göre çok daha yüksek bir kültür seviyesine sahiplerdi. Yapılan bazı savaflara rağmen Gotlarla İmparatorluk ilişkilerinde genel bir barış havası hâkimdi. Ancak bu barışçıl hava Hunların ortaya çıkmasıyla bozuldu. Kral Hermanarik o dönem Gotların başındaydı kavmi zenginleşmişti fakat Hun tehdidiyle karşılaştığında yaşlı bir hayli ilerlemişti (Jordanes, 1992: XXIII 117; Wolfram, 1990: 88). Asya'nın kadim halklarından olan bu yeni tehdit Kralı ilerlemiş yaşına rağmen bir dizi önlem almaya itmişti. Hermanarik toplumunu yeniden teşkilatlandırmıştı (Wolfram, 1990: 89-90; Bradley, 1888: 46). Got toplumu her şey önce artık yağmacı bir toplum değildi. Yerleşik hayata geçmiş çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşan Baltık kıyılarından Kırım yarımadasına, Rusya'nın içlerine doğru olan geniş bölgeden Tuna nehri sınırına kadar olan topraklara hükmeden ve bu geniş topraklar üzerinde pek çok farklı kavim ve devletle ticaret yapan son derece gelişmiş bir kültür seviyesine erişmiş olan bir toplumsal yapı oluşturmuştu (Wolfram, 1990: 89-90; Bradley, 1888: 44-46). Haliyle bu çiftçi-tüccar topluluğun yeni tehdit karşısında dehşete kapılmıştır. Asya'nın derinliklerinden harekete geçen Hunlar önündeki pek çok kavmi de kendi bünyelerine ekleyerek adeta bir çığ gibi devamlı suretle kuvvetlenerek Got sınırına kadar yaklaşmıştı (Baştav, 1987: 32). Jordanes'in anlattığına göre bu "bodur insanlar"da[†] olağanüstü bir kuvvet mevcuttu[‡]. Hermanarik, Hunlara karşı hemen bir direniş tertiplemek istedi. Ancak Hunlara adeta yıldırım hızıyla hareket etmekteydiler ve bu durum karşısında yaşlı Kralın çabaları beyhudeydi. Hükmettiği halklar bir bir bu yeni gelen Asyalı fatihlerin saflarına katılıyor, kendilerini yıllarca barış ve huzur içinde yönetmiş olan yaşlı Kralı bir Tiran olarak nitelendiriyor ve Hunların saflarına katılıyorlardı. Elbette bunda yeni topluluğun yağma seferlerinden elde ettiği büyük gelirler önemli bir cazibe yaratmaktaydı. Pek çok genç Got erkeği çiftçilikle uğraşacaklarına kolay yoldan büyük ganimetler elde edebileceklerdi.

Ammianus Marcellianus, Hunlar'ı hakanları olmayan göçebe bir topluluk olarak nitelemiştir (Marcellianus, 2004: XXXI, VI, 364). Ancak Ammianus'un bu bakış açısı oldukça küçümseyici ve bir o kadar da haksız bir yaklaşım olarak göze çarpmaktadır. Hunların birden bire belirmesini bu şekilde açıklayan Ammianus onların ortaya çıkışını tesadüflere bağlamaktadır (Marcellianus, 2004: XXXI, VI, 363). Elbette Ammianus Hunları gözüyle görmemiş ancak onlar hakkında duyduklarını dile getirmişti işte tam olarak bu yaklaşım son derece yanlıştır. Hunların Got sınırına dayanması tesadüf bir olay değildir (Kafesoğlu, 1984: 67). Planlı ve başarılı bir harekât olduğu 375 yılında yaşanan hadiselerle daha net bir biçimde anlaşılmaktadır (Kurat, 1972: 18). Ancak Hunların bu batıya doğru hareketinin nedenini tam olarak bilememekteyiz, kaynaklar bu duruma maalesef açıklık getirmemektedir. Bu nedenle günümüzdeki araştırmacılar bu konu hakkında çeşitli önermelerde bulunmuşlardır bunlar şu şekilde sıralanabilir: nüfus baskısı, steplerde meydana gelmiş bir kıtlık ya da bu yeni keşfedilen toprakların yaşadıkları alanlara göre daha bereketli olması olabilir. Ancak bunların hepsi veya bir tanesi bu batıya doğru yönelişte etkili olmuş olabilir.

Görünen odur ki 370 yılından sonra Hunlar Alan tebaalarıyla birlikte Ostrogotların yaşadığı zengin sınır kasabalarını tehdit etmeye başlamışlardır (Baştav, 1987: 32). Oluşmakta olan bu yeni durum Don'dan, Dinyester Nehri'ne, Karadeniz'den Pripet bataklıklarına[§] kadar olan geniş bir coğrafyayı kaplayacaktı. Gotlar ilkin küçük Hun yağmacı gruplarıyla karşılaştı. Bu bile Gotlar için son derece zorlu bir mücadele anlamına geliyordu. Ancak bu dağınık (muhtemelen keşif) akınlarının neticesinde Hunların büyük ordusu Got topraklarına girdi (Marcellianus, 2004: XXXI, VI, 363). Ammianus, Got kralı Hermanarik'in bu akınlar neticesinde moralinin bozularak kısa sürede kendi canına kıymak üzere bulunduğunu söylemiştir (Marcellianus, 2004: XXXI, VI, 363; Wolfram, 1984: 144). Ancak durum böyle değildir, yaşlı kral uzun süre Hun akıncılarına karşı bir direniş tertip etmiş ve bu direnişin başında kalmıştır (Wolfram, 1984: 145). Yaklaşık olarak 360 yıllarında Kafkasya'da yaşanan sıkıntıların temel nedeni işte bu Hun akıncılarıdır.

[†] Müellif muhtemelen burada Hunları küçümsemek maksadıyla bu ifadeyi kullanmıştır.

[‡] Elbette Jordanes anlatısında çok daha ağır ithamlarda bulunmaktadır ancak bu anlatıların abartılı olduğunu düşündüğümüz için bu ayrıntılara makalemizde yer vermeyi uygun görmedik. Bkz: Jordanes, Getica., XXIV, 123-130.

[§] Pripet Bataklıkları Ukrayna'nın Kuzey-Batı hattı ile Belarus'un Güneyinin bir kısmını kaplayan 98.400 km² alan kaplamaktadır, detaylı bilgi için bkz: Feldman, Irving. The Pripet Marshes: And Other Poems. Viking Press, 1965.

Hermanarik 360 yılından itibaren bu Hun gruplarıyla mücadele içindeydi**. Yaklaşık olarak 16 yıl süren uzun mücadele neticesinde yaşlı kral Hermanarik 376 yılında 110 yaşındayken hayatını kaybetmiştir (Gömeç, 2012: 300; Wolfram, 1994: 115; Burns, 1984: 113; Bradley, 1888: 46). İşte bu hallerden dolayı Gotlar kitleler halinde Hunlar gelişini takiben kendileri için nispeten daha güvenli olabilecekleri Tuna'nın öteki yakasına geçmek istemişlerdir. Hun tehdidiyle karşılaşan ilk topluluk Ostrogotlar'dır. Ancak Ostrogotların yaşadığı toprakların hemen aşağı kısmında bugünkü Romanya Moldova hattında yaşayan Vizigotlar ise bu tehdidi duyar duymaz Roma topraklarına sığınmak istemişler ve bunda da muvaffak olmuşlardır.

Roma İmparatorluğu'nun Durumu:

Roma İmparatorluğu açısından durumu değerlendirecek olursak yıllar süren savaşlar neticesinde Roma nüfusunda önemli bir düşüş meydana gelmişti. Pek çok tarıma elverişli arazi boş durmaktaydı. Ayrıca Kuzeyden gelen büyük bir tehditte söz konusuydu. Genel Roma politikalarına bakıldığında Got kavmi sınırlarda Kuzeyden gelen fırtınayı karşılayabilecek bir unsur olarak tutulabilirdi. Vizigotların reisi olan Frithigern'in elçileri Valens ile görüşme talebinde bulduklarında çok yüksek ihtimalle İmparator Valens Antiokheia'da bulunmaktaydı (Jordanes, 1992: XXVII,132). İmparatorluğun önemli sayıda askere ihtiyacı vardı. Ayrıca İmparatorluk için Tuna sınırında yeni düşmanlar belirmektedir. Bu yeni çok bilinmeyenli belirsizlikler önemli bir sayıda asker varlığını gerektirmektedir. Doğu'da süren savaş yüzünden hem ekonomik hem de insan kaynakları açısından İmparatorluk adeta bir felaketle karşı karşıyaydı. Tuna sınırında beliren Hun tehdidi de bu belirsizlikleri perçinlemişti (Wolfram, 1972: 259-272). Gotların bu sınır bölgesinde tampon olması hem İmparatorluğun ihtiyaç duyduğu asker imkânını sağlayacak hem de ekonomik açıdan tarıma elverişli arazilerin yeniden değerlendirilerek ekonomiye katkısı sağlanacaktı. Aslında bu bir Roma politikası olarak uzun sürelerden beri uygulanmaktaydı ancak Valens'in klasik Roma politikasını uygulama kararı İmparatorluğunu zor duruma sokacak hatta kendisinin ölümüne neden olacaktır.

Gotlar Roma Topraklarında:

Valens tarafından Gotların sınır bölgesine gelişi olumlu karşılandı ve bölgenin Roma valilerine geçiş için hazırlık yapmaları yönünde talimat iletildi. İmparatorluk geçişin sıkıntısız bir şekilde gerçekleştirilmesi için nehirde yüzebilecek şekilde çok sayıda basit bot temin etmişti. Hazırlıkların tamamlanmasının ardından sabahın erken saatlerinde gecenin geç saatlerine kadar taşıma işlemi gerçekleştirildi. Ancak bot sayısı insan kalabalığı karşısında çok yetersiz kalıyordu. Gotlar karşı kıyıya biran önce geçebilmek için acele ediyor; botlara kapasitesinden fazla insan biniyordu (Thompson, 1963: 105-126; Helfen, 1997: 112). Bunun sonucu ise tam bir felaket oldu. Pek çok Got bu nehirde hayatını kaybetti. Ancak karşı kıyıya yine de çok miktarda Got ulaşmıştı (Schäferdiek, 1979: 90-97). Gotların, Romalılar olan müteşekkiri tavrı zamanla değişmeye başlayacaktı (Erchinger, 2007: 14; Dart: 2012: 342). İlk Romalılar küçük yaşta Got çocuklarını alıp İmparatorluğun çeşitli köşelerine köle olarak gönderdiler. Gotlar ses çıkarmadılar; en azından çocuklarının karnı doycak ve hayatta kalabileceklerdi (Jordanes, 1992: XXVI, 135). Sonra Valens'ten ikinci bir emir geldi. Tüm eli silah tutan Gotlar silahlarını Romalı yetkililere teslim edecekti. Ancak Gotlar silahlarını teslim etmek yerine yerel yöneticilere rüşvet vererek bu yükümlülükten kurtuldular (Wolfram, 2013: 27).

Valens ise bu haberleri sonradan öğrendi. İmparatorluğunun içinde çok sayıda silahlı barbar vardı. Yanlış karar verdiğini o anda anlamıştı. Hemen bir önlem düşündü. Gotları gruplara bölüp İmparatorluğu'nun çeşitli köşelerine dağıtacaktı (Bradley, 1888: 46). Bu planları yaptığı sırada Tuna sınır bölgesinde bu sefer çok sayıda Ostrogot belirdi (Wolfram, 1975: 259-78). Onlarda soydaşları gibi Hunlardan kaçıyor ve onlar bu soydaşlarından farklı olarak Roma'dan sınırı geçebilmek için izin istemeyeceklerdi. İstemediler de bir gece karanlığından yararlanıp Frithigern'in Gotlarıyla birleştiler. İşler Valens için git gide kötüleşmekteydi. Ancak Valens her şeye rağmen Gotlara yardım etmekte kararlıydı. Çiftçilik ve hayvancılık yapacak süreye kadar Gotların hayatını idame ettirebilmesi için gerekli yiyecek ve teçhizatın verilmesi için Trakya Valileri Maximus ve Lupicinus'a gerekli talimatlar verildi. Ancak Valiler son derece açgözlü kimselerdi. Gotların hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan koyun ve öküzleri çok yüksek meblağlara satıyorlardı (Jordanes, 1992: XXVI, 134).

Bu olaylar gerçekleşirken Lupicinus, Frithigern ve yoldaşlarını bir ziyafete davet etti. Bunun için boş ve geniş bir arazi ayarlandı. Frithigern bu daveti memnuniyetle kabul etti. Jordanes'in anlatısına göre Frithigern herhangi bir kötülük düşünmemiş ve az sayıda yoldaşıyla bu ziyafete katılmıştı (Jordanes, 1992: XXVI, 137). Praetorium'a giren Frithigern bir kısım yoldaşını dışarda bırakmış içeriye az sayıdaki yoldaşı ile

** Hunların Gotlarla 350'li yıllardan sonra karşılaşmaları ile ilgili detaylı bilgi için bkz: Saadettin Gömeç, Türk Hun Tarihi, Berikan Yayınevi, 2012, Ankara, s.300. Şerif Başstav, Attila ve Hunları, Tarihte Türk Devletleri, I, Ankara, 1987, s.32.

birlikte girmişti. Başta her şey sorunsuz gözüküyordu. Ancak bir süre sonra dışarıdan acı çığlıklar yükselmeye başladı. Frithigern bir tuzağa düştüğünü anlamıştı. Hemen yoldaşlarıyla birlikte silahlarına davrandılar. Yanındakilerden pek çoğu ölmüştü ancak kendisi ve az sayıda yoldaşı tuzaktan kurtulmayı başarabilirdi.

Söğütler Savaşı Ad Salice:

Trakya'da bu gelişmeler yaşanırken Romalılar hemen büyük bir ordu toplayıp bu büyük tehlikeyi biran önce bertaraf etmek istediler (Wolfram, 1994: 122; Bradley, 1888: 46; Austin, 1972: 77-83). Roma ordusu piyade komutanı Traianus ve süvari komutanı Profuturus önderliğinde Armenia eyaletindeki bulunan orduların başında Trakia eyaletine geldiler (Wolfram, 1994: 122). İmparator Valens Batı İmparatorluğundaki kuzeni ve mevkidaşından bu tehlikeyi bertaraf etmek için destek istedi (Rosen, 2016: 320). Gratianus hemen Pannonia Valeria bölgesinin komutanı kendisini daha önce pek çok savaşta ispatlamış olan Frigeridus'u destek vermek için bölgeye gönderdi (Wachtel, 2017: 905-14; Maenchen-Helfen, 1997: 45; Rosen 1992: 56). Ancak Frigeridus bölgeye gelmeden Batı *comes domesticorum*'u Richomerus Gallia eyaletinden gelen yerel askerlerle desteklenmiş elit bir saldırı grubu ile Gotları Dobruca'nın içlerine doğru hareket etmeye zorlamak için bir askeri harekete girişti. İki lejyondan fazla olan bu destekli ordu Gotlarla açık alanda bir savaşa girmek istiyordu. Gotlar ise *Ad Salice* olarak adlandırılan bölgede acele bir şekilde kamp kurdular (Mitchell, 2016:126; Wolfram, 1994: 121, Durant, 1949: 266; Lörincz, 1985: 232). Burada tarihsel savaş stratejilerini oluşturdukları at arabalarından bir çember oluşturmak suretiyle bir savaş düzeni aldılar. Ancak Richomerus, Frigeridus tarafından yalnız bırakıldı. Çünkü o esnada Frigeridus Gut hastalığından kaynaklanan ani bir nöbet geçirdi (Wolfram, 1994: 121). Richomerus'un planı basitti. Gotlar o çemberden çıkana kadar bekleyecekti. Onların yiyecek sıkıntıları olduğunu biliyordu ve yiyecekleri tükenince saldırmak zorunda kalacaklardı. İşte Richomerus bunu düşünerek bekledi çünkü onlar güvenli yığınaklarının arkasında çıktıkları anda saldıracaktı. Frithigern bu savaş planını anladı. Ordusuyla birlikte güvenli bölgesinde bekledi. Romalıların sabrı tükenmişti. Düşman gelmiyorsa onlar düşmana gidecekti nitekim de öyle oldu. Richomerus saldırı emri verdi. Gotlar müstahkem mevkiilerinden çıkmadılar. Savaş çok kanlı oldu ancak bir neticeye ulaşmadı; Gotlar buldukları yerde kaldılar Roma ordusu ise yakınlardaki Marcianopolis kentine çekildiler. Richomerus daha fazla destek ve asker bulabilmek için Galya'ya gitti (Wolfram, 1994: 123-4). Romalıların bu sefer politikası değişmişti. Gotları açlığa mahkûm etmek. Bunun için Balkan Dağlarındaki geçitler tutuldu; Gotların erişebilecekleri tarlalar yakıldı ve onların yiyeceklere erişimi, engellenmeye çalışıldı. Valens ise daha hızlı bir şekilde Trakia eyaletine ulaşmaya çalıştı. Valens ayrıca Saturninus'u, Traianus ve Prouturus'u desteklemek için görevlendirdi. Temel amaç Gotları bölgeye hapsetmekti. Gotların Karadeniz kıyılarına veya Tuna'ya ulaşmalarını engellemekti. Burada kritik bir hamle Frithigern'den geldi; Hunlardan kaçan Safrax ve Alatheus Gotlarıyla temasa geçti. Muhtemelen Safrax ve Alatheus'un başında bulunduğu grup Tuna nehrini geçen Ostrogotların oluşturduğu bir gruptu. Bunlar Aşağı Moesia bölgesinde dolaşmaktaydılar (Wolfram, 1994:124). Bu grupla temasa geçip kendilerine katılmaları için ikna etmeyi çalıştı bunun neticesinde başarılı oldu. Bu grup yalnızca Gotlardan oluşmuyordu içerisinde kaçak Hun askerleri ve Alanlarda mevcuttu. Klasik piyade Gotların yanına bu sefer Ostrogot süvarileri de eklenmişti. Bu mevcut şartlarda Got ordusunu daha da güçlü bir hale getirmekteydi (Wolfram, 1994: 124; Barbero, 2007: 71). Böylelikle bu yeni orduyu birbirini tamamlayan unsurlar haline dönüştürdü. Modern Burgaz'ın yakınında Dibaltum-Develtus denilen Karadeniz'in kıyısında yer alan bölgede Got akıncı birlikleri Roma elit birliklerine baskında bulundu, Roma elit birliklerinin komutuna savaş esnasında katledildi ve ordu dağıldı (Barbero, 2007: 72-74).

Bu olaylar cereyan ederken Gratianus'un emriyle Frigeridus (muhtemelen bu tarihte Illyria ordusunun magister militum'u olmuştu) Beroea-sTrara Zagora bölgesinde bir tahkim edilmiş bir savunma hattı kurmayı denedi. Yani bir başka deyişle Saturnis'in politikasını devam ettirmek istedi. Saturnis bunu daha önce Shipka'dan Maritsa vadisine açılan kritik yol hattında denemişti. Nitekim bu tahkimatla savunma hattı işe yaradı. Farnobius'un başında bulunduğu bu Got grubu bu stratejinin kurbanı oldu. Frigeridus'un planı tutmuştu bu çatışmadan sağ kurtulan bir kısım Vizigot Yukarı İtalya ve Aquitania bölgesine yerleşmek mecburiyetinde kaldı (Wolfram, 1994: 215).

378 yazında İmparator Valens Konstantinopolis'e geri döndü ve kendisini bir öfke selinin tam da merkezinde buldu. Valens bu Got yağmacılarını İmparatorluk topraklarının içlerine aldığı için suçlanıyordu (Wolfram, 1994: 215; Barbero, 2007: 83-87; Bradley, 1888: 172). Valens, bu suçlamalarda bazı gerçeklerin bulunduğunu açıkça hissetti. Korkunç bir hata yaptığının farkındaydı, iyi niyetli olduğunu bildiği halde ve korkak olmadığı halde, popüler akıma kapılmaya karşı kayıtsız olmaya muktedir değildi. Duygularının acısına eklenen şey, halkın kendisi ile Ren ve Üst Tuna'daki Almanlar üzerinde parlak zafer kazanan cesur

ve başarılı Batı İmparatoru olan genç yeğeni Gratianus ile karşılaştırmalar yapıyor olmasıydı. Valens, kendi hatasının sonuçlarını onarmak için çaresizce her şeyi riske atmaya karar verdi. Başkentte sadece birkaç gün kaldı ve Hadrianapolis surlarının altına kurulan ordu komutasını devraldı.

İmparator ve generalleri savaşın yönetim planlarını tartışırken, Gratianus'un generallerinden Richomerus adlı bir generalin kampına vardılar. Bu mektupta efendisinin yakında ordu başında olacağını söyleyen bir mektup getirdi. Ve Valens'e Gratianus katılana kadar hiçbir savaşı riske atmamak için yalvarıyordu. Valens, bu tavsiyeyi dinleseydi de olurdu; Ancak yaltakçılar, yeğenin temsil ettiği zaferin şanına ortak olmamasına, onu kazanacağından emin olduğuna inanmaya çağırdı; Gratianus gelmeden önce savaşın bitebilmesi için hazırlıklarını hızlandırmaya karar verdi (Bradley, 1888: 173).

İşte bir anlamda tarihin akışını değiştirecek savaş öncesi durum bu şekildeydi.

Sonuç

Hadrianapolis Savaşı öncesi durumu analiz etmek hem Roma tarihinin o döneminin şartlarını ortaya koymak manasına gelir hem de Gotlar özelinde barbar olarak adlandırılan Germen kökenli grupların koşullarını anlamak anlamına gelmektedir. Her şeyden önce Gotlar İ.S. II. Yüzyıldan itibaren yerleşik hayata geçmiş çiftçilik ve ticaretle uğraşan bir kavim haline gelmişti. Baltık Denizi'nden Karadeniz sathına kadar geniş topraklarda canlı bir ticaret yaşanmaktaydı. Elbette bazı küçük Got grupları hali hazırda Roma topraklarına girip yağma faaliyetleri yürütüyorlardı ancak özellikle III. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Hunların ortaya çıkışına kadar geçen sürede bu olgu ortaya çıkmamıştır. Bilakis Gotlar çiftlikle ve ticaretle uğraşan bir topluluk olmuş bazı genç Got erkekleri ise Roma ordusunda hizmet etmeye başlamışlardır. Ancak Hunların ortaya çıkışı durumu değiştirecekti. Bugün pek çok kimsenin günümüzde dahi bahsettiği zorunlu göç hadisesi Hunların ortaya çıkışı ile birlikte vuku bulmuştu. Pek çok Got kendini canını kurtarmak için Roma topraklarında bulmuştur. Zorunlu göç olgusu bir kez daha bu toplumun karşısına çıkmıştır. İmparator Valens ile yapılan anlaşma esasında hem Romalılar hem de Gotlar açısından karlı bir anlaşma olarak gözükmemektedir. Ancak anlaşma şartlarına uymayan Romalılar; hem kendilerine bir düşman yaratmışlar hem de Gotları son derece zor durumda bırakmışlardır. Gotların maruz kaldığı açlık olgusu ister istemez Roma'ya karşı bir nefret doğurmuştur. Bu açlık beraberinde isyanları da getirmiştir. Özellikle Roma topraklarında son derece güç koşullarda çalışan Romalı olmayan diğer unsurlarda bu isyana katılmıştır. Bunun haricinde Romalı olup da topraklarını kaybetmiş pek çok Roma köylüsü de Gotlarla birlikte hareket etmiştir. Bu şu anlama gelmektedir. Doğu Roma yönetiminden genel bir memnuniyetsizlik mevcuttur. Gotların hareketine katılım değerlendirildiğinde bu sonuca ulaşmak mümkündür. Ancak bu sonucu oluşturan faktörlerin yalnızca bir tanesidir. Tuna'nın Kuzeyi ve Doğusunda yaşanan gelişmeler belirsizlikler elbette başka nedendir.

Gelecekte yaşanacak önemli hadiselerin kökenleri burada aranmalıdır. Çünkü Roma topraklarına gelen Gotlar ileride Roma ordusuna da hizmet edecekler ancak yaşadıkları hayal kırıklıklarının neticesinde bizzat kendi isteklerini Roma şehrinin surları önünde haykıracaktırlar.

KAYNAKÇA

- AKDES, Nimet Kurat (1972). *IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadenizin Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- BARNABÁS, Lörincz (1985). "Spätromische Reichsbeamte und die pannonischen Ziegelstempel", *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, s.232.
- BAŞTAV, Şerif (1987). "Attila ve Hunları", *Tarihte Türk Devletleri, I*, Ankara: DTCF Yayınları.
- BRADLEY, Henry (1888). *The Story of the Goths: From the Earliest Times to the end of the Gothic Dominion in Spain*, G.P Putnam's Sons, London.
- BURNS, Thomas (1984). *History of the Ostrogoths*, Bloomington: Indiana University Press.
- DART, Christopher J. (2012). "Gothic War (376-382)", *The Encyclopedia of War*, New Jersey: Blackwell Publishing Ltd,
- DURANT, Will, (1949). *Die Geschichte der Zivilisation Dritter Band: Caesar und Christus: Eine Kulturgeschichte Roms und des Christentums von den Anfängen bis zum Jahre 325*, n. Chr.i, Schweiz: Afrancke AG. Verlag Bern.
- ERCHINGER, Jan (2008). *Das Gotenfoedus von 382 und seine Sonderstellung in der Römischen Außenpolitik der Spätantike*, München: GRIN Verlag.
- FEDERICO, Santangelo (2014). The Emergence of the Nobility: Studies on the social and political History of the Roman Republic in the 4th Century, V. Chr., 2, s.664-665.
- FELDMAN, Irving. (1965). *The Pripet Marshes: And Other Poems*, New York: Viking Press.
- FROLOVA Nina Andreevna & IRELAND Stanley (1979). "The coinage of the kingdom of Bosphorus", AD 69-238. Vol. 56, *British Archaeological Reports*, s. 34.
- GÖMEÇ, Saadettin (2012). *Türk Hun Tarihi*, Ankara: Berikan Yayınevi.
- GROUSSET, Rene (2011). *Stepler İmparatorluğu: Attila, Cengiz Han, Timur*, çev Halil İnalçık, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- KAFESOĞLU, İbrahim (1984). *Türk Milli Kültürü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- KLAUS, Rosen (1992). "Wege und Irrwege der römischen Gothenpolitik in Ammians 31. Buch." In J. den Boeft, D. den Hengst, and H. Teitler, eds., *Cognitio Gestorum, The Historiographic*.

- LABUDA, Gerard.& WAGNER, Norbert (1969). " *Getica-Untersuchungen zum Leben des Jordanes und zur frühen Geschichte der Goten*", Norbert Wagner, Berlin 1967 *Studia Źródłoznawcze/Commentationes*, 14. Norman, J. E. Austin, (1972) "Ammianus'account of the Adrianople Campaign: Some Strategic Observations", *Acta Classica*, 15, s. 77-83.
- MAENCHEN-HELFEN, Otto J.,(1997). "Die Welt der Hunnen. Herkunft, Geschichte." Religion, Gesellschaft, Kriegsführung, Kunst, Sprache, Wiesbaden: WMA Verlag.
- MARCELLINUS, Ammianus (2004). *The Later Roman Empire:(aD 354-378)*, UK: Penguin.
- MITCHELL, Stephen (2016). çev: Turhan Kaçar, *Geç Roma İmparatorluğu Tarihi M.S. 284-641*, Ankara: TTK Yayınları.
- ROSEN, Klaus (2016). *Attila: Der Schrecken der Welt*, München: C. H. Beck.
- SCHÄFERDIEK Knut., (1979). "Zeit und Umstände des westgotischen Übergangs zum Christentum" *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, s. 90-97.
- THAUMATURGOS, Gregerios (1852). *Epistola Canonica*, Migne PG 10: 1019-1048.
- THOMPSON, Edward A. (1963). "The Visigoths from Fritigern to Euric", *Historia: Zeitschrift für alte Geschichte* H. 1, s.105-126
- WACHTEL, Klaus (2000). "Frigeridus dux." *Chiron* 30 (2000), s.905-914.
- WOLFRAM, Herwig (1975). "Atharic the Visigoth: monarchy or judgeship. A study in comparative history", *Journal of Medieval History*, 1.3, s.259-278.
- WOLFRAM, Herwig (1984). *The Roman Empire and Its Germanic Peoples*, tns: Thomas Dunlop, USA: University of California Press, Berkeley.
- WOLFRAM, Herwig (1990). *History of the Goths*, First Edition edition, USA: University of California Press.
- WOLFRAM, Herwig (1975). "Atharic the Visigoth: monarchy or judgeshi:. A study in comparative history", *Journal of Medieval History*, 1, 3.